

Bruselj, 5. februar 2021
(OR. en)

14178/1/20
REV 1 (fr,it,es,pt,fi,sv,cs,lv,lt,hu,pl,sk,sl,bg,
hr)

CORDROGUE 80
SAN 483
COSI 255
RELEX 1026
UD 399

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	generalni sekretariat Sveta
Datum:	18. december 2020
Prejemnik:	delegacije

Št. predh. dok.: 13932/20

Zadeva:	Strategija EU na področju drog za obdobje 2021–2025
---------	---

V prilogi vam pošiljamo sklepe z naslovom *Strategija EU na področju drog za obdobje 2021–2025*, ki jih je Svet po pisnem postopku odobril 18. decembra 2020.

Strategija EU na področju drog za obdobje 2021–2025

UVOD – Cilj, temelji in pristop

1. V strategiji EU na področju drog za obdobje 2021–2025 (v nadaljnjem besedilu: strategija) so določeni splošni politični okvir in prednostne naloge politike Evropske unije na področju drog za obdobje 2021–2025. Njen okvir, namen in cilji bodo podlaga za akcijski načrt EU na področju drog za obdobje 2021–2025.
2. Cilj strategije je zaščititi in izboljšati blaginjo družbe in posameznika, varovati in spodbujati javno zdravje, zagotoviti visoko raven varnosti in dobrega počutja širše javnosti ter povečati zdravstveno pismenost. V strategiji je uporabljen na dokazih temelječ, celovit, uravnotežen in večdisciplinaren pristop k pojavu drog na nacionalni ravni, ravni EU in mednarodni ravni. Vanjo je vključen tudi vidik enakosti spolov in enakosti na področju zdravja.
3. S prednostnimi nalogami in ukrepi na področju prepovedanih drog, ki jih usklajuje strategija, naj bi do leta 2025 dosegli celosten učinek na ključne vidike stanja na področju drog v EU. Z doslednim, uspešnim in učinkovitim izvajanjem ukrepov bi morali zagotavljati visoko raven varovanja zdravja ljudi, socialne stabilnosti in varnosti ter prispevati k ozaveščanju. Čim bolj bi morali zmanjšati morebitne nenamerne negativne posledice, povezane z izvajanjem ukrepov, ter spodbujati človekove pravice in trajnostni razvoj.

4. Strategija temelji predvsem na temeljnih načelih prava EU in v vseh pogledih podpira vrednote, na katerih je utemeljena EU: spoštovanje človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, solidarnosti, pravne države in človekovih pravic. Temelji tudi na mednarodnem pravu, zadevnih konvencijah Združenih narodov (ZN)¹, ki zagotavljajo mednarodni pravni okvir za obravnavanje pojavnosti prepovedanih drog, in Splošni deklaraciji človekovih pravic. Upošteva razvoj politik na večstranski ravni in prispeva k pospeševanju njihovega izvajanja. EU v prvi vrsti odločno podpira sklepni dokument posebnega zasedanja Generalne skupščine ZN (UNGASS) o svetovni problematiki drog iz leta 2016 z naslovom „Skupna zaveza za učinkovito obravnavo svetovne problematike drog in boj proti njej“, ki je najcelovitejši dokument politike na tem področju. Podpira tudi ministrsko izjavo iz leta 2019 o krepitvi naših ukrepov na nacionalni, regionalni in mednarodni ravni za pospešitev izvajanja naših skupnih zavez za reševanje svetovne problematike drog in boj proti njej, cilje, ki veljajo v okviru agende za trajnostni razvoj do leta 2030, skupno stališče v okviru sistema ZN, ki podpira izvajanje mednarodne politike nadzora nad drogami prek učinkovitega sodelovanja med agencijami, ter mednarodne smernice za politiko s področja človekovih pravic in drog. Strategija je bila pripravljena na osnovi načel iz Lizbonske pogodbe ter ob upoštevanju ustreznih pristojnosti EU in posameznih držav članic. V njej sta ustrezno upoštevani subsidiarnost in sorazmernost, saj je njen namen prispevati dodano vrednost nacionalnim strategijam, hkrati pa upoštevati nacionalne potrebe in zakonodajo. Strategijo bi bilo treba izvajati v skladu s temi načeli in pristojnostmi. Poleg tega sta v njej dosledno upoštevani Evropska konvencija o človekovih pravicah in Listina EU o temeljnih pravicah, njeno vodilo pa je človekova pravica do zdravja, ki bi morala veljati za vsakogar, ne glede na, denimo, starost ali spol. Vse ženske, moški in otroci, vključno z osebami z motnjami zaradi uporabe drog, imajo pravico do najvišjega dosegljivega standarda telesnega in duševnega zdravja, tudi do življenja brez nasilja.

---

¹ Enotna konvencija o mamilih iz leta 1961, kot je bila spremenjena s protokolom iz leta 1972, Konvencija o psihotropnih snoveh iz leta 1971 ter Konvencija Združenih narodov zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi iz leta 1988.

5. Politika na področju drog je medsektorska. Prav tako predstavlja nacionalno in mednarodno vprašanje, ki ga morajo v globalnem okviru obravnavati različni deležniki. Strategija vzpostavlja skupen, na dokazih temelječ okvir za dosledno odzivanje na pojav drog znotraj in zunaj EU. Podpira in dopolnjuje nacionalne politike, zagotavlja okvir za usklajeno in skupno ukrepanje ter tvori podlago in politični okvir za zunanje sodelovanje EU na tem področju. S tem zagotavlja, da so sredstva, vložena v to področje, porabljena učinkovito in smotrno.
6. Strategija gradi na dragocenem prispevku iz sporočila Komisije z naslovom „Agenda in akcijski načrt EU za boj proti drogam za obdobje 2021–2025“², na izkušnjah, pridobljenih pri izvajanju prejšnjih strategij in akcijskih načrtov EU na področju drog, vključno z ugotovitvami iz zunanjega ocenjevanja³, ter na dosežkih EU na tem področju. V njej so upoštevani tudi strategija EU za varnostno unijo za obdobje 2020–2025, strateški načrt za zdravje in varnost hrane za obdobje 2016–2020 ter razvoj in ukrepi drugih zadevnih politik na področju drog na ravni EU in mednarodni ravni. Strategija poleg tega temelji na tekoči oceni trenutnega stanja na področju drog, zlasti na ocenah Evropskega centra za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA) ter Europolu. V njej pa so upoštevane tudi informacije, ki jih posreduje civilna družba.
7. V strategiji so obravnavani obstoječi in spreminjajoči se izzivi ter upoštevani razvijajoči se pristopi na podlagi dokazov. Poleg tega se strategija zaradi dinamičnosti in kompleksnosti pojava drog, ki je med pandemijo COVID-19 vnovič prišla do izraza, za predvidevanje sprememb poslužuje pristopa, usmerjenega v prihodnost. Strateško predvidevanje je bilo vključeno zato, da se poveča pripravljenost in zagotovi učinkovito odzivanje EU na prihodnje izzive.

---

² Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z naslovom „Agenda in akcijski načrt EU za boj proti drogam za obdobje 2021–2025“.

³ Delovni dokument služb Komisije: Evaluation of the EU Drugs Strategy 2013-2020 and EU Action Plan on Drugs 2017-2020 [Delovni dokument služb Komisije: Ocena strategije EU na področju drog (2013–2020) in akcijskega načrta EU za boj proti drogam (2017–2020)], julij 2020 (dok. SWD(2020) 150).

8. Strategija temelji na treh področjih politike, ki bodo prispevala k doseganju njenega cilja: (I.) Zmanjšanje ponudbe drog: krepitev varnosti, (II.) Zmanjšanje povpraševanja po drogah: storitve preprečevanja, zdravljenja in oskrbe ter (III.) Obravnavanje škode, povezane z drogami, in na treh medsektorskih temah v podporo področjem politike: (IV.) Mednarodno sodelovanje, (V.) Raziskave, inovacije in predvidevanja ter (VI.) usklajevanje, upravljanje in izvajanje. Strategija skupaj zajema 11 strateških prednostnih nalog.

I. ZMANJŠANJE PONUDBE DROG: KREPITEV VARNOSTI

Zmanjšanje ponudbe drog vključuje preprečevanje, odvracanje od in onemogočanje kriminala, povezanega z drogami, zlasti organiziranega kriminala, prek sodelovanja na področju pravosodja in kazenskega pregona, obveščevalnih dejavnosti, prepovedi, odvzema premoženja nezakonitega izvora, preiskav in upravljanja meja.

Cilj strategije na področju zmanjšanja ponudbe drog je odzivanje – prek pristopa na podlagi dokazov – na problematičen razvoj evropskih trgov prepovedanih drog, za katerega so značilni velika razpoložljivost različnih vrst drog, vedno večji zasegi, vse pogostejša uporaba nasilja in velikanski dobički. Njen namen je torej prispevati k onemogočenju tradicionalnih in spletnih trgov prepovedanih drog, razbitju organiziranih kriminalnih združb, vpletenih v proizvodnjo drog in trgovino z njimi, učinkoviti uporabi kazenskopravnega sistema, učinkovitemu kazenskemu pregonu na podlagi obveščevalne dejavnosti, zmanjšanju stopnje nasilja, povezanega s trgi prepovedanih drog, ter večji izmenjavi obveščevalnih podatkov, s čimer bi zagotovili skupen pristop vseh odgovornih deležnikov.

Strateška prednostna naloga 1: onemogočiti in razbiti organizirane kriminalne združbe, povezane z drogami, ki pomenijo visoko tveganje in delujejo v državah članicah EU, iz njih izvirajo ali se nanje usmerjajo; obravnavati povezave z drugimi varnostnimi grožnjami in izboljšati preprečevanje kriminala

Prednostna področja, ki jih je treba obravnavati:

- 1.1. Usmeritev na organizirane kriminalne združbe, ki pomenijo visoko tveganje in so dejavne v celotni EU in na čezmejnih trgih prepovedanih drog, določitev prednostnih nalog v sinergiji s ciklom politike EU proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu in hudim oblikam mednarodnega kriminala (EMPACT)⁴, onemogočenje kriminalnih poslovnih modelov, zlasti tistih, ki spodbujajo sodelovanje med različnimi organiziranimi kriminalnimi združbami, ter obravnavanje povezav z drugimi varnostnimi grožnjami.
- 1.2. Spremljanje, sledenje, zamrznitev in odvzem pridobljene premoženjske koristi organiziranih kriminalnih združb, vpletenih v trge prepovedanih drog, in instrumentov, ki so jih te združbe uporabljale pri svojem delovanju.
- 1.3. Preprečevanje kriminala, povezanega z drogami, s posebnim poudarkom na potrebi po preprečevanju nasilja, omejevanju korupcije in obravnavanju izkoriščanja ranljivih skupin z obravnavo vzročnih dejavnikov, ki privedejo do njihove vpletenosti v trge prepovedanih drog.

⁴ <https://www.europol.europa.eu/empact>.

Opredeljene so bile naslednje prednostne naloge:

- 1.1. Organizirane kriminalne združbe, povezane z drogami, ki pomenijo visoko tveganje, bi bilo treba onemogočiti. Prednostni cilj na ravni EU bi morale biti tako dejavnosti, ki so obsežne z vidika količine drog ali dobičkov, kot tiste, ki so manj obsežne, a so še posebej škodljive zaradi narave zadevnih drog, kot so nove psihoaktivne snovi (NPS), sintetični opioidi, heroin, kokain in metamfetamin. Za zagotovitev učinkovitosti in pristopa na podlagi dokazov bi si za doseg tega cilja morali prizadevati v sinergiji s ciklom politike EU proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu in hudim oblikam mednarodnega kriminala (EMPACT), v okviru katerega se prepoznavajo, prednostno razvrščajo in obravnavajo grožnje na podlagi blagovnega pristopa. Poleg tega bi se bilo treba prednostno usmeriti tako na vpletene osebe na najvišji ravni kot na identificirane vpletene osebe na srednji ravni, pomembne za ohranjanje neprekinjenega delovanja organiziranih kriminalnih združb, da bi tako onemogočili delovanje njihove vodstvene strukture. Usmeriti bi se bilo treba na vse akterje v verigi, ki so dovolj izkušeni, da zagotavljajo kontinuiteto kriminalnih dejavnosti. Obravnavati je treba povezave med kriminaliteto, povezano z drogami, in drugimi oblikami hudih kaznivih dejanj.
- 1.2. Poudarek bi moral biti na spremljanju, sledenju, zamrznitvi in odvzemu ogromnega premoženja nezakonitega izvora, pridobljenega s prometom s prepovedanimi drogami in z njim povezanimi kaznivimi dejanji, da bi tako organiziranim kriminalnim združbam onemogočili prihodnje udejstvovanje v kaznivih dejanjih in infiltriranje v zakonito gospodarstvo. Za učinkovit boj proti prometu s prepovedanimi drogami je treba zagotoviti, da se nezakoniti dobički ne vračajo nazaj v dobavno verigo prepovedanih drog in ne omogočajo kriminalnih ravnanj, kot sta korupcija in nasilje, ali drugih oblik hudih kaznivih dejanj ali organiziranega kriminala, kot sta trgovina z ljudmi ali celo terorizem. Razmisliti pa bi bilo treba tudi o ukrepih za omejitev kaznive uporabe instrumentov, ki omogočajo trgovino s prepovedanimi drogami, na primer opreme v laboratorijih za proizvodnjo drog, strelnega orožja, ponarejenih dokumentov in tehnologije šifriranja. Ne nazadnje bi lahko zasežene in odvzete instrumente ter premoženjske koristi, pridobljene s kaznivimi dejanji, povezanimi z drogami, uporabljali v podporo ukrepom za zmanjšanje ponudbe drog in povpraševanja po drogah, kolikor to dovoljuje nacionalna zakonodaja.

1.3. Pomembno je zavedati se posledic kaznivih dejanj, povezanih z drogo, zlasti za skupnosti, in preprečiti nevarnosti takih kaznivih dejanj, kot sta nasilje in ustrahovanje, pa tudi korupcijo in pranje denarja ter z njima povezane negativne učinke na zakonito gospodarstvo. Prav tako je treba preprečevati, da bi organizirane kriminalne združbe zlorabljale ranljive skupine, vključno z otroki in mladimi ter tistimi, ki imajo težave z drogami, in sicer z večdisciplinarnim pristopom k vzročnim dejavnikom, ki privedejo do njihove vpletenosti v trge prepovedanih drog. Preprečevanje in zatiranje teh nevarnosti ter spodbujanje trajnostnega razvoja so veliki izzivi, ki zahtevajo usklajeno delovanje na ravni EU in na številnih področjih.

Strateška prednostna naloga 2: Izboljšati odkrivanje nedovoljenega prometa na debelo s prepovedanimi drogami in predhodnimi sestavinami za droge na vstopnih in izstopnih točkah EU

Prednostna področja, ki jih je treba obravnavati:

- 2.1. Boj proti tihotapljenju drog in predhodnih sestavin za droge v EU in iz nje po vzpostavljenih zakonitih trgovinskih poteh.
- 2.2. Okrepitev spremljanje mejnih prehodov, ki niso del vzpostavljenih trgovinskih poti, da bi učinkoviteje preprečevali nezakonite ali neprijavljene prestopne zunanjih meja EU.

Opredeljene so bile naslednje prednostne naloge:

2.1. Glavna znana pristanišča, letališča ter kopenske vstopne in izstopne točke v EU, ki se uporabljajo kot vozlišča za nedovoljen promet na debelo s prepovedanimi drogami in predhodnimi sestavinami za droge, bi bilo treba uvrstiti visoko na seznam prednostnih ukrepov za boj proti prometu s prepovedanimi drogami. Ukrepi bi morali vključevati izboljšano analizo tveganja na carinskem področju za zabojnike in tovor, profiliranje, izmenjavo obveščevalnih podatkov in učinkovito sodelovanje v pristojnih agencijah EU z ustreznimi mandati, organih kazenskega pregona, carinskih organih, organih za mejni nadzor držav članic in zadevnih agencijah partnerskih držav ter med njimi. Izkazalo se je, da sta v boju proti tihotapljenju drog ključna izboljšana izmenjava informacij in tesnejše sodelovanje med carinskimi in policijskimi organi. Pozornost bi bilo treba nameniti tudi nadaljnjemu razvoju in razširitvi ukrepov za preprečevanje korupcije v zvezi z navedenimi vozlišči ter odkrivanju morebitnih učinkov premeščanja zaradi učinkovitega ukrepanja.

2.2. Zaradi preprečevanja nezakonitega prečkanja, povezanega z drogami, je pomembno, da se spremljajo morske, kopenske in zračne meje. V okviru tega bi bilo treba v sodelovanju z državami članicami okrepiti dejavnosti ozaveščanja o razmerah na vseh zunanjih mejah EU, tudi znotraj Frontexa. Prednost bi bilo treba dati zračnim in morskim mejam zaradi njihove ranljivosti in omejenega spremljanja ter strateškega pomena splošnega zračnega⁵ prostora, pa tudi Atlantskega oceana in Sredozemskega morja. Med pandemijo COVID-19 je pomorski prevoz še naprej potekal razmeroma neovirano in organizirane kriminalne združbe, vpletene v prevoz drog na debelo v EU, so imele še naprej priložnosti za nedovoljen promet s prepovedanimi drogami.⁶ Treba bi bilo okrepiti in razširiti dejavnosti, kot so tiste, ki jih izvaja Pomorski analitični in operacijski center za narkotike (MAOC-N), npr. spremljanje plovil in zrakoplovov, s katerimi se prevažajo prepovedane droge na odprtem morju in v zračnem prostoru v bližini morskih meja in zračnega prostora EU, za katere je znano, da se zlorabljajo, s ciljem, da se jih prestreže, preden ali ko dospejo do prve vstopne točke v EU. Splošni zračni prostor pomeni tveganje za varnost EU in ga preprodajalci prepovedanih drog čedalje bolj uporabljajo, vendar je še vedno premalo nadzorovan.

---

⁵ Letalstvo vključuje redni letalski promet, vključno s potniškimi in tovornimi leti na rednih progah, in splošno letalstvo, ki vključuje vse druge komercialne in zasebne civilne lete.

⁶ EMCDDA in Europol, Trgi drog v EU – vpliv COVID-19, maj 2020.

Strateška prednostna naloga 3: Preprečevati zlorabo logističnih in digitalnih kanalov za razpečevanje srednje velikih in manjših količin drog ter povečati zasege prepovedanih snovi, pretihotapljenih po teh kanalih, v tesnem sodelovanju z zasebnim sektorjem.

Prednostna področja, ki jih je treba obravnavati:

- 3.1. Obravnava digitalno podprtih nezakonitih trgov s prepovedanimi drogami.
- 3.2. Boj proti nedovoljenem prometu s prepovedanimi drogami prek poštnih storitev in storitev hitre pošte.
- 3.3. Okrepitev načinov spremljanja in preiskovanja čezevropskih železniških in rečnih poti ter splošnega zračnega prostora.

Opredeljene so bile naslednje prednostne naloge:

- 3.1. Osredotočiti bi se bilo treba na preprečevanje povečanega prometa s prepovedanimi drogami, tudi NPS, prek platform družbenih medijev, aplikacij, tržnic na spletu/v temnem omrežju, pa tudi uporabe spletnih plačil (vključno s kriptovalutami) in šifrirane digitalne komunikacije. V zvezi s tem bi bilo treba okrepiti sodelovanje z zasebnim sektorjem.
- 3.2. Usmeriti bi se bilo treba tudi na promet s prepovedanimi drogami prek poštnih storitev in storitev hitre pošte, pri čemer bi bilo treba pozornost nameniti tudi posledicam pandemije COVID-19. V zvezi s tem je potrebno strožje spremljanje pošiljk s prepovedanimi snovmi v tesnem sodelovanju s poštnimi storitvami in storitvami hitre pošte. Lahko bi preučili vlogo novih tehnologij in umetne inteligence z namenom izboljšanja nadzora in postopkov, vključno z oceno tveganja poštnih pošiljk⁷, z možnostjo popolne uvedbe naprednih elektronskih podatkov o vseh pošiljkah, ki prihajajo iz držav izvora (mednarodno in EU).

⁷ Poštna pošiljka: pošiljka, ki je naslovljena v končni obliki, to je takšni, v kakršni jo izvajalec poštne storitve prenese. Poleg pisemskih pošiljk take pošiljke zajemajo na primer tudi knjige, kataloge, časopise, periodični tisk in poštne pakete, ki vsebujejo blago komercialne vrednosti ali brez take vrednosti.

3.3. Čezmejne železniške prometne povezave, rečne poti in splošni zračni prostor se lahko izkoriščajo kot možne poti za promet s prepovedanimi drogami, organi kazenskega pregona pa jih trenutno ne spremljajo zadostno. Potrebna je večja ozaveščenost, da bi izboljšali spremljanje in ciljno usmerjene, na tveganju temelječe preiskave manjših morskih in rečnih pristanišč, manjših/lokalnih letališč in železniških postaj.

Strateška prednostna naloga 4: Uničiti nezakonito proizvodnjo drog in se boriti proti prepovedani pridelavi; preprečevati preusmerjanje predhodnih sestavin za proizvodnjo prepovedanih drog in trgovanje z njimi ter obravnavati okoljsko škodo

Prednostna področja, ki jih je treba obravnavati:

- 4.1. Boj proti nezakoniti proizvodnji sintetičnih drog in prepovedani pridelavi drog.
- 4.2. Obravnava preusmerjanja predhodnih sestavin in trgovine z njimi ter razvoja alternativnih kemikalij⁸.
- 4.3. Obravnava okoljske kriminalitete, povezane s proizvodnjo prepovedanih drog in trgovino z njimi.

Opredeljene so bile naslednje prednostne naloge:

- 4.1. Potrebna so nadaljnja prizadevanja organov kazenskega pregona za odkrivanje in uničevanje laboratorijev za izdelavo prepovedanih sintetičnih drog ter ustavitve izvoza prepovedanih drog, proizvedenih v EU. Organi kazenskega pregona in drugi pristojni organi bi morali tudi okrepiti ukrepe za boj proti prepovedani pridelavi drog.
- 4.2. Na evropski in mednarodni ravni je treba obravnavati vprašanja, povezana s preusmerjanjem predhodnih sestavin za droge in trgovine z njimi ter razvojem alternativnih kemikalij.

⁸ Izraz „alternativne kemikalije“ zajema širok nabor snovi, ki so v uradnih in neuradnih poročilih različno navedene kot „sintetične predhodne sestavine“, „maskirane predhodne sestavine“, „pred-predhodne sestavine“ ali „maskirane droge“ – EMCDDA, Drug Precursor Development in the European Union (Razvoj predhodnih sestavin za prepovedane droge v Evropski uniji), 2019, stran 2.

4.3. Usmeriti se je treba na okoljsko kriminaliteto, povezano s proizvodnjo prepovedanih drog in trgovino z njimi. V zvezi z okoljsko škodo je ključnega pomena obravnavanje vplivov na okolje, nevarnosti za zdravje in stroškov, povezanih s kemičnimi odpadki, nastalimi pri proizvodnji prepovedanih sintetičnih drog, kot je ugotovljeno tudi v okviru platforme EMPACT. V zvezi s tem bi bilo treba upoštevati tudi vidike, povezane z ravnanjem z zaseženimi prepovedanimi drogami, predhodnimi sestavinami ter drugimi kemikalijami in opremo, ki se uporabljajo pri proizvodnji prepovedanih drog, in njihovim uničenjem ter z ekološkim odstranjevanjem nastalih odpadkov.

II. ZMANJŠEVANJE POVPRASEVANJA PO DROGAH: STORITVE NA PODROČJU PREVENTIVE, ZDRAVLJENJA IN NEGE

Zmanjšanje povpraševanja po drogah vključuje vrsto enakovrednih ukrepov, ki se vzajemno dopolnjujejo, med drugim preventivne ukrepe (okoljske, splošne, izbirne in indikativne), zgodnje odkrivanje in posredovanje, svetovanje, zdravljenje, rehabilitacijo ter ponovno vključitev v družbo in okrevanje.

Na področju zmanjševanja povpraševanja po drogah je cilj strategije prispevati k zdravemu in varnemu razvoju otrok in mladih ter k zmanjšanju uporabe prepovedanih drog. Njen namen je tudi zvišati starost, pri kateri mladi začnejo uporabljati droge, preprečiti in zmanjšati problematično uporabo drog, zdraviti odvisnost od drog, zagotavljati okrevanje in ponovno vključevanje v družbo z integriranim in večdisciplinarnim pristopom na podlagi dokazov ter s spodbujanjem in ohranjanjem usklajenosti med zdravstvenimi, socialnimi in pravosodnimi politikami.

Strateška prednostna naloga 5: Preprečevanje uporabe drog in ozaveščanje o škodljivih učinkih zdravil

Prednostna področja, ki jih je treba obravnavati:

- 5.1. Zagotavljati, izvajati in po potrebi povečati razpoložljivost in izvajanje na dokazih temelječih okoljskih in splošnih preventivnih ukrepov in strategij za ustrezne ciljne skupine in okolja, da bi izboljšali odpornost ter okrepili spretnosti in znanja za življenje ter izbire zdravega življenjskega sloga.
- 5.2. Zagotavljati, izvajati in po potrebi povečati razpoložljivost in izvajanje na dokazih temelječih okoljskih in splošnih preventivnih ukrepov za mlade in druge ranljive skupine.
- 5.3. Zagotavljati, izvajati in po potrebi povečati razpoložljivost na dokazih temelječih ukrepov za zgodnje posredovanje.
- 5.4. Nosilec odločanja in izvajalec posredovati najnovejše znanstvene dokaze o preprečevanju in jim zagotoviti usposabljanje.
- 5.5. Obravnavati vožnjo pod vplivom drog.

Ugotovljene so bile naslednje prednostne naloge:

- 5.1. Za doseganje zdravja, blaginje in dobrega počutja vseh posameznikov je pomembno široko izvajanje na dokazih temelječih okoljskih in splošnih preventivnih ukrepov in strategij, vključno s tistimi, ki krepijo odpornost, povečujejo zdravstveno pismenost ter spodbujajo znanja in spretnosti za življenje in priložnosti za izbiro zdravega načina življenja. Poleg tega bi bilo treba po potrebi nadalje izvajati z dokazi podprte programe, usmerjene v družine.

5.2. Na dokazih temelječi ukrepi bi morali biti na voljo in se izvajati za podporo ljudem, ki so v posebno ali večkratno neugodnem položaju in so morda bolj izpostavljeni tveganjem, povezanim z uporabo drog, vključno z NPS, in ki razvijajo tvegane vzorce uporabe drog. Učinkovito preprečevanje bi moralo biti prilagojeno glede na lokalne družbene razmere in potrebe ciljne populacije ter temeljiti na znanstvenih dokazih in biti varno in učinkovito. Da bi dosegli mlade, bi bilo treba v celoti izkoristiti nove in inovativne digitalne komunikacijske kanale. Izvedeni ukrepi bi morali temeljiti na dokazih in podpirati pozitivne odnose s kolegi in odraslimi. Pomembna ciljna skupina za preventivne dejavnosti bodo mladi v različnih okoljih, tudi šolah, družinah, skupnosti, nočnem življenju, delovnem okolju in skupnosti ter na internetu in v družbenih medijih. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti tudi skupinam, za katere je bilo v skladu z ustreznimi evropskimi, nacionalnimi in lokalnimi raziskavami ugotovljeno, da so še posebej dojemljive za uporabo drog.

5.3. Z ustrezno usmerjenim zgodnjim posredovanjem zagotoviti učinkovite ukrepe, ki bodo preprečevali razvoj resnih motenj, povezanih z uporabo drog, in po potrebi izboljšati njihovo dostopnost, tudi z olajšanjem sodelovanja med vsemi deležniki, tudi s starši in družinami, zaposlenimi v izobraževanju, podpornimi ustanovami za družine, mrežami, mladinskimi službami, študentskimi združenji, športnimi organizacijami in mrežami ljudi, ki uporabljajo droge. Da bi bolje prepoznavali problematično uporabo in zagotavljali hitro zgodnje ukrepanje, je bistveno, da se bolje izkoristi razpoložljivost primarnih zdravstvenih delavcev.

5.4. Najnovejši znanstveni dokazi so zbrani v evropskih standardih kakovosti pri preprečevanju uporabe drog (EDPQS), mednarodnih standardih Urada Združenih narodov za droge in kriminal (UNODC)/SZO za preprečevanje uporabe drog in evropskem programu preventive (EUPC). Ta orodja je treba posredovati in se zavzemati za na dokazih temelječe preprečevanje in usposabljanje nosilcev odločanja, oblikovalcev javnega mnenja in strokovnjakov ter zagotoviti zadostna sredstva za te ukrepe.

5.5. Osredotočiti bi se bilo treba na preprečevanje vožnje pod vplivom drog in nesreč, ki jih povzročijo osebe pod vplivom drog. Zlasti je potrebno ozaveščanje, da bi opozorili na tveganja, ki jih povzroča vožnja pod vplivom drog. Na tem področju so potrebne nadaljnje raziskave in razvoj, da bi opredelili učinkovite politične in operativne odzive, vključno z razvojem dostopnejših metod cestnega preskušanja za odkrivanje drog.

Strateška prednostna naloga 6: Zagotovitev dostopa do zdravljenja in storitev oskrbe

Prednostna področja, ki jih je treba obravnavati:

- 6.1. Zagotoviti prostovoljni dostop do zdravljenja in storitev oskrbe, ki delujejo v tesnem usklajevanju in sodelovanju z drugimi zdravstvenimi storitvami in storitvami socialne podpore.
- 6.2. Spodbujati delo ljudi, ki uporabljajo ali so uporabljali droge.
- 6.3. Opredeliti in odpraviti ovire za dostop do zdravljenja ter zagotoviti in po potrebi razširiti doseg storitev zdravljenja in oskrbe na podlagi individualnih potreb.
- 6.4. Zmanjšati stigmatizacijo.
- 6.5. Široko izvajati zdravljenje in storitve oskrbe, ki obravnavajo posebne potrebe žensk.
- 6.6. Izvajati modele oskrbe, primerne za skupine, ki potrebujejo posebno oskrbo.
- 6.7. Zagotavljati in po potrebi izboljšati dostop do snovi za medicinske in znanstvene namene, njihovo razpoložljivost in ustrezno uporabo.

Opređeljene so bile naslednje prednostne naloge:

- 6.1. Zagotoviti prostovoljen in nediskriminatoren dostop do širokega spektra učinkovitih na dokazih temelječih storitev, vključno s strokovnim svetovanjem, psihosocialnega, vedenjskega in medicinskega zdravljenja, vključno z vzdrževalnim zdravljenjem z opioidi, osredotočenim na osebo, rehabilitacije, ponovne vključitve v družbo in podpornih programov za okrevanje. Te storitve morajo biti dobro usklajene, njihovi izvajalci pa morajo sodelovati z izvajalci drugih socialnih, zdravstvenih in zaposlitvenih storitev ter storitev za mlade, da se zagotovi celovita nadaljnja oskrba, ki je karseda učinkovita ter osredotočena na individualne potrebe in obstoječe pridružene motnje.

Treba bi bilo razvijati usposabljanje osebja na podlagi ukrepov, ki temeljijo na dokazih. Izvajati bi bilo treba svetovanje in na dokazih temelječe zdravljenje za odvisnike, ki uporabljajo več drog, ter se odzivati na posebne potrebe mladih, ki uporabljajo droge, in njihovih družin.

- 6.2. Ozaveščanje, ki ga vodijo ljudje, ki uporabljajo ali so uporabljali droge, in delo skupin teh ljudi bi bilo treba priznati kot ključni element načrta oskrbe za osebe, ki uporabljajo droge, ter spodbujati samostojnost, krepitev vloge in priznavanje znanja in izkušenj. Spodbujati bi bilo treba delo, ki ga vodijo ljudje, ki uporabljajo ali so uporabljali droge, in sicer kot način za izmenjavo informacij, zagotavljanje podpore in obveščanje skupnosti ljudi, ki uporabljajo droge, o relevantnih informacijah.
- 6.3. Odpraviti je treba ovire za dostop do podpornih storitev in zdravljenja ter zagotoviti, da so storitve zdravstvenega varstva in socialne storitve razpoložljive v zadostni meri, ustrezno financirane in prilagojene potrebam skupin njihovih pacientov ter upoštevajo vidik spola. To lahko vključuje tudi ponudbe e-zdravja, zlasti v okviru pandemije COVID19. Treba bi bilo zmanjšati ovire za dostop bi bilo treba zmanjšati, tudi ob upoštevanju ključnih značilnosti ciljne skupine, kot so demografski dejavniki (npr. starost, spol, izobrazba, kulturno okolje), dejavniki, povezani z razmerami (npr. revščina, družinske okoliščine, socialni krog, brezdomstvo, priseljevanje, zaporna kazen), in osebni dejavniki (npr. telesno in duševno zdravje, invalidnost, duševno dobro počutje).
- 6.4. Obravnavati je treba stigmatizacijo, povezano z uporabo drog in motnjami zaradi uporabe drog, zlasti ker lahko ta negativno vpliva na duševno in telesno zdravje ljudi, ki uporabljajo droge, ter bi lahko pomenila tudi oviro pri iskanju podpore. V zvezi s tem bi bilo treba pri oblikovanju politik zlasti upoštevati vključevanje ljudi, ki so ali so bili stigmatizirani zaradi drog.

- 6.5. Sprejeti je treba ukrepe za boljše prepoznavanje in obravnavanje ovir, s katerimi se ženske srečujejo pri vključevanju v storitve svetovanja, zdravljenja in rehabilitacije ter njihovem izvajanju. Med te ovire spadajo družinsko nasilje, travme, stigmatizacija, težave s telesnim in duševnim zdravjem, nosečnost in težave pri skrbi za otroke, kar lahko še poslabšajo demografski in socialno-ekonomski dejavniki, dejavniki v zvezi z razmerami in osebni dejavniki. Pri učinkovitem zagotavljanju storitev bi bilo treba upoštevati posebne potrebe in življenjske izkušnje žensk, ki imajo težave z uporabo drog, ter se zavedati, da se lahko vzorci uporabe drog in težav razlikujejo od moških. Vzpostaviti bi bilo treba možnosti za storitve, namenjene izključno ženskam, pa tudi storitve, usmerjene v skrb za njihove otroke, in druge oblike specialističnih storitev, kot so tesno delovno partnerstvo z izvajalci storitev oskrbe ter storitve za ranljive ženske in žrtve nasilja v družini.
- 6.6. Zavedati bi se bilo treba očitne raznolikosti med ljudmi, ki uporabljajo droge, in sprejeti ukrepe za zagotavljanje storitev, s katerimi je mogoče to raznolikost obravnavati in pri katerih se upoštevajo potrebe različnih skupin v zvezi s problematično uporabo drog. Specifične skupine ljudi, ki uporabljajo droge in imajo motnje zaradi te uporabe, s potencialno bolj zapletenimi ali posebnimi potrebami po oskrbi, vključujejo otroke in mlade, starejše osebe z dolgotrajno uporabo drog in odvisnostjo od njih, osebe s pridruženimi duševnimi težavami, osebe LGBTI+, osebe, ki uporabljajo več drog, osebe, ki uporabljajo droge in so tudi starši, invalide, etnične manjšine, migrante, begunce, prosilce za azil, osebe, ki nudijo spolne usluge in prostitucijo ter brezdomce. Za učinkovito ukvarjanje s temi skupinami so potrebni tudi modeli oskrbe, s katerimi se priznava potreba po partnerstvih na področju različnih storitev med izvajalci storitev zdravstvenega in socialnega varstva ter mladinskih storitev in skupinami pacientov/oskrbovalcev.
- 6.7. Pomanjkanje dostopa do nadzorovanih snovi in njihove razpoložljivosti za medicinske in znanstvene namene povzroča nepotrebno človeško trpljenje in ni v skladu z mednarodnimi sporazumi in spoštovanjem človekovih pravic. Obenem obstaja resnična nevarnost zlorabe in preusmerjanja teh snovi, zato je nujna njihova ustrezna uporaba. Spodbujati in izvajati je treba uravnotežen pristop, usmerjen v ustrezna sistemska, pravna in finančna vprašanja ter v zagotavljanje dejavnosti za krepitev zmogljivosti in ozaveščanje.

III. OBRAVNAVANJE ŠKODE, POVEZANE S PREPOVEDANIMI DROGAMI

Uporaba prepovedanih drog lahko povzroči zdravstveno in socialno škodo za uporabnike, pa tudi za njihovo družino in širšo skupnost. Zato se to poglavje osredotoča na ukrepe in politike, ki preprečujejo ali zmanjšujejo morebitna zdravstvena in socialna tveganja ter škodo za uporabnike, družbo in v zaporih. Pri izvajanju teh ukrepov in politik je treba upoštevati nacionalne potrebe in nacionalno zakonodajo.

Za zapornike obstaja večja verjetnost, da so uporabljali droge, kot to velja za splošno prebivalstvo, prav tako pa so zanje bolj verjetne tvegane oblike uporabe, kot je intravenozna uporaba drog. Prepovedane droge je uporabljalo do 70 % evropskih zapornikov⁹. Težave z drogami se lahko v zaporih še poslabšajo zaradi težav pri obvladovanju zaporov in razpoložljivosti drog, vključno z novimi psihoaktivnimi snovmi. Hkrati je lahko zaporna kazen tudi priložnost za zdravljenje in rehabilitacijo.

Strateška prednostna naloga 7: Ukrepanje za zmanjšanje tveganja in škode ter drugi ukrepi za zaščito in podporo ljudem, ki uporabljajo droge

Prednostna področja, ki jih je treba obravnavati:

- 7.1. Zmanjšanje razširjenosti in pojavnosti nalezljivih bolezni, povezanih z uporabo drog, ter drugih negativnih zdravstvenih in socialnih posledic.
- 7.2. Preprečevanje prevelikih odmerkov in smrti, povezanih z drogami.
- 7.3. Spodbujanje participacije civilne družbe in zagotavljanje trajnostnega financiranja.
- 7.4. Zagotavljanje alternativ prisilnim kaznim.

⁹ Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA): „Prison topics page“, https://www.emcdda.europa.eu/topics/prison_en.

Opredeljene so bile naslednje prednostne naloge:

- 7.1. Treba je ohraniti in po potrebi izboljšati razpoložljivost, dostopnost in doseg storitev za zmanjševanje tveganja in škode. Izvajati bi bilo treba tudi usposabljanje o ukrepih, ki temeljijo na dokazih. Te storitve bi morale temeljiti na minimalnih kakovostnih standardih pri ukrepih za zmanjšanje povpraševanja po drogah v EU. Še naprej je treba preprečevati in zdraviti nalezljive bolezni, ki se prenašajo s krvjo, zlasti HIV in hepatitis C (HCV), ter doseči skupine prebivalstva z visokim tveganjem in jih povezati s storitvami oskrbe in drugimi podpornimi storitvami. Da bi preprečili okužbe, ki se prenašajo s krvjo, med ljudmi, ki si drogo vbrizgavajo, države članice EU izvajajo programe zamenjave igel in brizgalk, povezane z lahko dostopnimi storitvami socialnega in zdravstvenega varstva, programe zdravljenja odvisnosti z agonističnimi opioidi ter dostopno prostovoljno testiranje za virusa HIV in HCV in povezano zdravljenje. Poleg tega države članice uporabljajo različne inovativne ukrepe za zmanjšanje tveganja in škode, da bi nudile pomoč prebivalstvu z visokim tveganjem, na primer z nadzorovanimi prostori za uporabo drog, da bi zmanjšali tveganja in škodo ter najranljivejše skupine povezale s storitvami oskrbe. Za zmanjšanje negativnih zdravstvenih in socialnih posledic uporabe drog so bistvenega pomena tudi lahko dostopne storitve ter delo za ozaveščanje in sodelovanje z ljudmi, ki uporabljajo droge, in njihovimi družinami.
- 7.2. Pri sedanjih ukrepih še vedno manjkajo učinkovite intervencije za preprečevanje prevelikih odmerkov drog. Pri odzivanju na prevelike odmerke opioidov ali intervencij v zvezi z njimi bi bilo treba dodatno preučiti in izvajati uporabo opioidnega antagonista naloksona, vključno s programi naloksona za domačo uporabo. Poleg tega so potrebni dodatni dokazi o nadzorovanih prostorih za uporabo drog, katerih namen je preprečevanje smrti, povezanih z drogami. Pri tovrstnem preprečevanju smrti imajo pomembno vlogo tudi storitve na področju drog. Treba bi bilo razmisliti o novih ukrepih, kot sta, na primer, razvoj in preizkušanje inovativnih pristopov za ljudi, ki uporabljajo poživila, in mlade, ki hodijo v nočne klube in na zabave. Poleg tega bi bilo treba ohraniti učinkovite in pozitivno ocenjene inovacije na področju storitev za zmanjševanje škode, ki so se v nekaterih državah članicah pojavile zaradi pandemije COVID-19. Dodatno bi bilo treba izboljšati tudi spremljanje in poročanje o smrtnih primerih zaradi prevelikega odmerka po vsej EU. Smrti zaradi prevelikega odmerka bi morale biti ključni kazalnik za merjenje napredka pri izvajanju strategije.

- 7.3. Da bi bili kar najbolj uspešni pri zmanjševanju tveganj in škode, povezane z uporabo drog, je pri razvoju in izvajanju politik na področju drog treba podpirati in spodbujati aktivno in smiselno sodelovanje in udejstvovanje civilne družbe, tudi nevladnih organizacij, ter mladih, ljudi, ki uporabljajo droge, in uporabnikov storitev, povezanih z drogami, znanstvene skupnosti in drugih strokovnjakov. Nujno je tudi, da se za vse storitve na področju drog zagotovi ustrezna raven sredstev na lokalni, regionalni in nacionalni ravni.
- 7.4. Čeprav vse države članice uporabljajo že vsaj eno alternativo prisilnim kaznim¹⁰ za storilce, odvisne od drog, in osebe, ki so pridržane, obtožene kaznivih dejanj, povezanih z drogami, ali obsojene zanje, ali osebe, ki imajo pri sebi droge za osebno uporabo, bi bilo treba okrepiti prizadevanja in vključiti izvajanje učinkovitih ukrepov¹¹. V zvezi s tem uživanje drog in/ali posedovanje drog za osebno uporabo ali posedovanje majhnih količin v številnih državah članicah ne pomeni kaznivega dejanja ali pa se lahko v zvezi z njim opustijo kazenske sankcije. Na tem področju so potrebni bolj izčrpni in poglobljeni podatki ter izmenjava najboljših praks med državami članicami.

---

¹⁰ Izraz „alternative prisilnim kaznim“ se lahko v skladu s nacionalnimi zakonodajami držav članic nanaša tudi na alternativne ukrepe za storilce, ki uporabljajo droge, namesto tradicionalnih kazenskopravnih ukrepov ali hkrati z njimi.

¹¹ Alternative prisilnim ukrepom so opredeljene kot ukrepi, ki vključujejo rehabilitacijski element ali so podlaga za neukrepanje (npr. odločitev, da se oseba ne obdolži ali preganja), pa tudi tisti, ki se uporabljajo namesto zaporne ali druge kazni (npr. izrek pogojne kazni z zdravljenjem odvisnosti od drog). Glej sklepe Sveta iz marca 2018 o spodbujanju uporabe alternativ prisilnim kaznim za storilce, odvisne od drog (dok. 6931/18).

Strateška prednostna naloga 8: Obravnavati zdravstvene in socialne potrebe ljudi, ki uporabljajo droge v zaporih in po izpustitvi

Prednostna področja, ki jih je treba obravnavati:

- 8.1. Zagotavljati enakovredno in neprekinjeno zdravstveno oskrbo v zaporih in v okviru služb za pogojni izpust.
- 8.2. Izvajati na dokazih temelječe ukrepe v zaporih, da bi preprečevali in zmanjšali uporabo drog in negativne posledice te uporabe za zdravje, vključno z ukrepi za obvladovanje tveganja smrti, povezanih z drogami, in prenosa virusov, ki se prenašajo s krvjo.
- 8.3. Zagotavljati preventivne ukrepe proti prevelikim odmerkom in ukrep napotitve, da se zagotovi neprekinjena oskrba ob izpustu.
- 8.4. Omejiti dostopnost drog v zaporih.

Opredeljene so bile naslednje prednostne naloge:

- 8.1. V zaporih za moške in ženske je treba zagotoviti zdravljenje oseb, obsojenih zaradi uporabe drog, tudi zdravljenje z agonističnimi opiodi, rehabilitacijo in okrevanje storilcev, odvisnih od drog, in ukrepe za zmanjšanje stigmatizacije ter z vsem tem nadaljevati tudi po izpustitvi iz zapora, hkrati pa zagotavljati podporo pri ponovnem vključevanju v družbo. Razvoj modela nadaljnje oskrbe, primerne za vse države članice ter vsak zapor in službo za pogojni izpust, je ključnega pomena za to, da se zapornikom omogoči dostop do različnih oblik pomoči, ki jih potrebujejo za doseganje lastnih ciljev okrevanja, ko pridejo v zapor in v njem bivajo. Prav tako bi bilo treba zapornike po izpustitvi podpreti z zagotavljanjem dostopa do zdravstvenih in socialnih storitev, zaposlovanja, nastanitve in podpore pri ponovnem vključevanju v družbo. Bistvenega pomena je zagotavljanje nadaljnega dostopa do storitev na področju drog, ki temeljijo na dokazih in so enakovredne storitvam zunaj skupnosti.

- 8.2. Preprečevanje uporabe drog in prenosa bolezni, ki se prenašajo s krvjo, znotraj zavodov s preventivnimi ukrepi, ki temeljijo na dokazih, ter ukrepi za zmanjšanje tveganja in škode, ki jih izvaja dobro usposobljeno osebje ljudi, ki uporabljajo ali so uporabljali droge, so del celovite strategije. Dostop do testiranja in zdravljenja okužb, ki se prenašajo s krvjo, in drugih ukrepov za zmanjšanje zdravstvenih tveganj, povezanih z uporabo drog, bi bilo treba v zaporih obravnavati enako kot v skupnosti.
- 8.3. Po izpustitvi bi lahko po možnosti zagotovili usposabljanja za ozaveščanje o prevelikih odmerkih v kombinaciji z razdeljevanjem naloksona za domačo uporabo, da bi se zmanjšalo število prevelikih odmerkov in primerov smrti zaradi drog.
- 8.4. Prednostna naloga bi moralo biti onemogočenje poti, po katerih prepovedane droge in NPS prihajajo v zapore. Boljša uporaba obstoječih orodij, kot so sodelovanje z organi kazenskega pregona, izmenjava informacij in njihova obdelava, boj proti korupciji, uporaba obveščevalnih podatkov in testiranje na droge, podlaga za učinkovito ukrepanje.

IV. MEDNARODNO SODELOVANJE

Strateška prednostna naloga 9: Krepitev mednarodnega sodelovanja s tretjimi državami, regijami, mednarodnimi in regionalnimi organizacijami ter na večstranski ravni, da bi izvajali pristop in uresničevali cilje strategije, tudi na področju razvoja. Krepitev vloge EU kot globalnega posrednika za politiko na področju drog, osredotočeno na ljudi in človekove pravice

Zaradi globalne narave pojava drog sta notranja in zunanja razsežnost politike EU na področju drog vse bolj povezani. Zato je pri izvajanju pristopa strategije in uresničevanju njenih ciljev potrebno mednarodno sodelovanje, v katerem bi moral biti upoštevan integriran, večdisciplinaren in uravnotežen pristop EU na podlagi dokazov, kot je opisan v strategiji, in ki poleg tega prispeva k pospešenemu izvajanju zavez, ki jih je EU sprejela na mednarodni ravni. Razvoj mednarodne politike na področju drog bi morali usmerjati cilji trajnostnega razvoja iz Agende 2030.

Zunanji odnosi EU na področju drog temeljijo na načelih skupne odgovornosti, multilateralizma, spodbujanju razvojno usmerjenega pristopa, spoštovanju človekovih pravic in človekovega dostojanstva, pravni državi ter spoštovanju mednarodnih konvencij o nadzoru nad drogami.

Odločno bi bilo treba podpreti pospešitev izvajanja sklepnega dokumenta UNGASS iz leta 2016 in agende za trajnostni razvoj do leta 2030. Pomembne smernice za mednarodno politiko na področju drog so skupno stališče v okviru sistema ZN, ki podpira izvajanje mednarodne politike nadzora nad drogami prek učinkovitega sodelovanja med agencijami, ter mednarodne smernice za politiko s področja človekovih pravic in drog. Za EU je zelo pomembna tudi nadaljnja vključenost civilne družbe in znanstvene skupnosti, ki imata ključno vlogo pri ocenjevanju in reševanju stanja na področju drog po svetu.

Poleg tega bi bilo treba zagotoviti vključitev strategije na področju drog in njenih ciljev v splošen okvir zunanje politike EU kot del celovitega pristopa, ki povezano in usklajeno v celoti izkorišča najrazličnejše politike ter diplomatske, politične in finančne instrumente, ki jih ima EU na voljo. Za to pa je zlasti potrebno, da se mednarodno sodelovanje na področju drog vključi v splošne politične odnose in okvirne sporazume med EU in njenimi partnerji na nacionalni in/ali regionalni ravni. Po potrebi in zato, da bi izboljšali poznavanje ocenjevanja groženj, bi bilo treba v okviru obstoječih politik EU uporabljati oblike sodelovanja z instrumenti skupne zunanje in varnostne politike Unije (SZVP), kot so misije in operacije v okviru skupne varnostne in obrambne politike (SVOP). Ta proces bi moral spodbujati visoki predstavnik ob podpori Evropske službe za zunanje delovanje (ESZD).

Prednostna področja, ki jih je treba obravnavati:

- 9.1. Nadaljnje oblikovanje mednarodnih in večstranskih agend o politiki na področju drog.
- 9.2. Zagotovitev trajnostne ravni dialoga in izmenjave informacij o strategijah, ciljih in ustreznih pobudah s tretjimi državami ali regijami.
- 9.3. Spodbujanje mednarodnega sodelovanja z nadaljnjim vključevanjem pristojnih agencij EU v okviru njihovih pristojnosti.
- 9.4. Nadaljevanje in vzpostavitev novih programov sodelovanja s tretjimi državami ali regijami in drugimi partnerji na podlagi rednih ocen takih programov.
- 9.5. Obravnavanje vseh političnih vidikov strategije pri mednarodnem sodelovanju, tudi na področju varnosti in pravosodnega sodelovanja, in zdravstvenih vidikov problematike drog.
- 9.6. Okrepitev zavezanosti razvojno usmerjenim politikam na področju drog in alternativnim razvojnim ukrepom.
- 9.7. Varstvo in spodbujanje spoštovanja mednarodnih standardov in obveznosti na področju človekovih pravic v svetovnih politikah na področju drog.

Opredeljene so bile naslednje prednostne naloge:

- 9.1. Nadaljevati bi bilo treba oblikovanje mednarodnih in večstranskih agend o politiki na področju drog v skladu s pristopom in cilji strategije. To vključuje strateško sodelovanje z mednarodnimi organizacijami, zlasti z UNODC, ki je vodilna sila v sistemu ZN za reševanje in odpravo stanja na področju drog po svetu, pa tudi sodelovanje EU v političnih procesih ZN, zlasti v Komisiji za droge (CND), ki je glavno telo ZN za oblikovanje politik in katerega primarna odgovornost so vprašanja nadzora nad drogami, ter v drugih forumih ZN, ki osrednjo pozornost namenjajo zdravju, človekovim pravicam in razvoju.
- 9.2. Zagotoviti bi bilo treba trajno raven strateškega dialoga in izmenjave informacij o strategijah, ciljnih in ustreznih pobudah v okviru dialoga o drogah z mednarodnimi partnerji na regionalni in dvostranski ravni. Te oblike dialoga so ključni element pristopa EU k mednarodnemu sodelovanju. Partnerji, s katerimi se nadaljuje ali začne dialog o drogah, so opredeljeni na podlagi njihove relevantnosti pri reševanju stanja na področju drog po svetu in ob upoštevanju splošnih odnosov EU z njimi. Ta dialog bi moral dopolnjevati druge strukture zunanjega sodelovanja in njihovo učinkovanje ter biti skladen z njimi, po potrebi pa bi moral biti tudi forum za razpravo o prednostnih nalogah sodelovanja in napredku pri projektih, ki jih financira EU.
- 9.3. Mednarodno sodelovanje na področju drog bi bilo treba spodbujati z nadaljnjim vključevanjem agencij EU, zlasti Europola in EMCDDA, v okviru njihovih pristojnosti v sinergiji z delom mednarodnih akterjev ter z zagotavljanjem ustreznih sredstev tem agencijam, potrebnih za krepitev njihove vloge in izpolnjevanje njihovih obveznosti v skladu s strategijo.

9.4. Pobude in programi sodelovanja so ključnega pomena za nadaljnjo krepitev in podpiranje prizadevanj tretjih držav za rešitev problematike drog na integriran, uravnotežen in večdisciplinaren način, temelječ na dokazih, ter ob doslednem spoštovanju mednarodnih obveznosti na področju človekovih pravic. To vključuje programe za reševanje izzivov na področju javnega zdravja, razvoja, varnosti in zaščite. Zagotoviti bi bilo treba ustrezno raven financiranja in strokovnega znanja (ki ju zagotavljajo EU in njene države članice), tudi z okrepitevijo usklajevanja, spremljanja in ocenjevanja finančne in tehnične podpore.

To bi moralo vključevati tudi podporo državam kandidatkam in potencialnim državam kandidatkam ter državam evropske sosedске politike s poudarkom na krepitvi zmogljivosti za zmanjšanje ponudbe in povpraševanja ter na učinkovitih in uravnoteženih politikah, temelječih na dokazih, na področju drog s pomočjo okrepljenega sodelovanja, vključno z izmenjavo najboljših praks EU.

9.5. V okviru mednarodnega sodelovanja na področju drog bi bilo treba obravnavati vse politične vidike strategije, vključno z medsebojno prepletenimi varnostnimi, razvojnimi in zdravstvenimi vidiki problematike drog.

To bi moralo vključevati preprečevanje kriminala, povezanega z drogami, kazenski pregon in pravosodno sodelovanje ter obravnavo možnih povezav s terorizmom in drugimi oblikami nadnacionalnega kriminala, kot je opredeljeno v pravnem okviru ZN. Reševanje vprašanja proizvodnje drog v partnerskih državah ob doslednem spoštovanju mednarodnih obveznosti na področju človekovih pravic znatno prispeva k zmanjšanju ponudbe in razpoložljivosti drog na domačem trgu EU. Pri spodbujanju in podpiranju mednarodnega sodelovanja na področju pravosodja in kazenskega pregona, sodelovanja med observatoriji za droge ter krepitvi zmogljivosti ustreznih organov bi si bilo treba z ukrepi v okviru te prednostne naloge stalno prizadevati za obravnavo temeljnih vzrokov in glavnih dejavnikov organiziranega kriminala ter za krepitev odpornosti lokalnih skupnosti.

To bi moralo vključevati tudi obravnavo zdravstvenih vidikov uporabe drog, zlasti učinka ukrepov za zmanjšanje povpraševanja in ponudbe na ljudi, ki uporabljajo droge, in javnost. To implicira spodbujanje preprečevanja, zdravljenja, zmanjševanja tveganja in škode ter alternativ prisilnim kaznim in ponovnemu vključevanju v družbo v skladu z obveznostmi na področju človekovih pravic. Poleg tega bi bilo treba spodbujati boljši dostop do nadzorovanih snovi in njihovo večjo razpoložljivost za medicinske in znanstvene namene.

9.6. Z obnovljeno in odločno zavezo alternativnim razvojnim ukrepom¹² – odpravljanje temeljnih vzrokov poslovanja s prepovedanimi drogami s celostnim pristopom, ki združuje prizadevanja na področju razvoja podeželja, zmanjševanja revščine, socialno-ekonomskega razvoja, spodbujanja dostopa do zemljišč in zemljiških pravic, varstva okolja in podnebnih sprememb, spodbujanja pravne države, varnosti in dobrega upravljanja v okviru agende za trajnostni razvoj do leta 2030 ter ob doslednem spoštovanju mednarodnih obveznosti na področju človekovih pravic in zaveze enakosti spolov – bi bilo treba obravnavati tudi prepovedano pridelavo drog v tretjih državah, ki bi lahko imela posledice za EU, zlasti vrtnega maka za proizvodnjo heroina in koke za proizvodnjo kokaina ter konoplje. V teh prizadevanjih za razvojno sodelovanje bi bilo treba upoštevati smernice in standarde Odbora za razvojno pomoč pri OECD.

Ti ukrepi bi morali biti tudi v skladu z načeli nepogojenosti, nediskriminacije in ustreznega razvrščanja, njihovo uspešnost pa bi bilo treba meriti z uporabo socialno-ekonomskih kazalnikov, ki niso usmerjeni zgolj v kazalnike spremljanja prepovedane pridelave rastlin, iz katerih se pridobivajo droge, s čimer bi zagotovili, da bodo odgovornost prevzele ciljne skupnosti.

To vključuje priznanje, da so na razvoju temelječi ukrepi politike na področju drog legitimno sredstvo za obravnavanje pojavov, kot so trgovina s prepovedanimi drogami in urbani trgi s prepovedanimi drogami v državah v razvoju.

---

¹² Glej sklepe Sveta iz novembra 2018 o alternativnem razvoju: „Za novo pojmovanje alternativnega razvoja in povezane na razvoju temelječe ukrepe politike na področju drog – prispevanje k izvajanju sklepov izrednega zasedanja Generalne skupščine Združenih narodov leta 2016 in ciljev trajnostnega razvoja ZN“ (dok. 14338/18).

9.7. Varstvo in spodbujanje človekovih pravic bi morala biti v celoti vključena v zunanje delovanje EU na področju problematike drog, obenem pa bi morala biti specifičen cilj tega delovanja, tudi sodelovanja na večstranski ravni, političnega dialoga ter izvajanja in uresničevanja ustreznih programov in projektov na področju drog. To vključuje podpiranje načela ustreznega, sorazmernega in učinkovitega odzivanja na kazniva dejanja, povezana z drogami, kot je poudarjeno v vseh dokumentih ZN o politiki na področju drog. EU odločno in nedvoumno nasprotuje uporabi smrtne kazni v vseh primerih in v vseh okoliščinah. Smrtna kazen krši neodtujljivo pravico do življenja in je nezdružljiva s človekovim dostojanstvom. Ne odvrtača od kaznivih dejanj, z njeno izvršitvijo pa kakršna koli sodna zmotna postane nepovratna. Uporaba smrtne kazni za kazniva dejanja, povezana z drogami, hkrati krši 6. člen Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah¹³. Človekove pravice so univerzalne, neodtujljive, nedeljive, soodvisne in medsebojno povezane, tudi v okviru politike na področju drog, razvojne pomoči, zdravstvenega varstva in kazenskega pravosodja¹⁴.

---

¹³ „V državah, v katerih smrtna kazen ni odpravljena, se sme smrtna obsodba izreči le za najhujše zločine,“ ki so „naklepna kazniva dejanja s smrtnimi ali drugimi izredno hudimi posledicami“. Resolucija Ekonomskega in socialnega sveta ZN (ECOSOC) št. 1984/50 z dne 25. maja 1984.

¹⁴ Mednarodne smernice za politiko s področja človekovih pravic in drog (https://www.humanrights-drugpolicy.org/site/assets/files/1/hrdp_guidelines_2019_v19.pdf).

V. RAZISKAVE, INOVACIJE IN PREDVIDEVANJA

Strateška prednostna naloga 10: Vzpostavitev sinergij, da bi EU in njenim državam članicam zagotovili obsežno bazo raziskovalnih dokazov in zmogljivosti za predvidevanje, ki so potrebni za izvajanje učinkovitejšega, bolj inovativnega in agilnejšega pristopa k vse bolj kompleksnemu pojavu drog ter za izboljšanje pripravljenosti EU in njenih držav članic za odzivanje na prihodnje izzive in krize

Področje uporabe medsektorskega področja raziskav, inovacij in predvidevanja vključuje tako zdravstvene kot varnostne vidike pojava drog in nakazuje, da so neločljivo povezani. Njegov cilj je boljše razumevanje vseh vidikov pojava drog in razumevanje tistih značilnosti, s katerimi intervencije postanejo učinkovite, da bi pridobili trdno dokazno podlago za potreben razvoj politike in prakse. S tem bomo zagotovili največjo možno vrednost naložb na tem področju s spodbujanjem sinergij in učinkovitim razporejanjem virov. Poleg tega bomo s priznavanjem vse večje dinamičnosti in kompleksnosti pojava drog spodbujali v prihodnost usmerjen pristop, ki bo omogočal hitrejšo identifikacijo novih trendov in gibanj ter hitrejšo odzivanje na podlagi dokazov. V ta namen je treba razvijati tehnološke zmogljivosti, da bi bile EU in njene države članice boljše pripravljene na predvidevanje novih izzivov ali prihodnjih kriz, ki bi lahko vplivali na stanje v zvezi z drogami, in odzivanje nanje.

Prednostna področja, ki jih je treba obravnavati:

- 10.1. Okrepitev in razširitev raziskovalnih zmogljivosti ter spodbujanje intenzivnejše izmenjave in uporabe rezultatov.
- 10.2. Spodbujanje inovacij, da politike in ukrepi ne bi bili več reaktivni, ampak bi postali proaktivni.
- 10.3. Razvoj strateškega predvidevanja in v prihodnost usmerjenega pristopa.
- 10.4. Krepitev usklajevanja in sinergij ter podpora osrednji vlogi centra EMCDDA, Europolu in nacionalnih kontaktnih točk mreže Reitox na področju raziskav, inovacij in predvidevanj.
- 10.5. Zagotavljanje ustreznega financiranja raziskav, inovacij in predvidevanj, povezanih z drogami.

Opredeljene so bile naslednje prednostne naloge:

- 10.1. Prednostna naloga bi morala biti krepitev in razširitev zmogljivosti za zbiranje, spremljanje, ocenjevanje, oblikovanje modelov in analiziranje informacij ter spodbujanje intenzivnejše izmenjave in uporabe rezultatov v zvezi z različnimi vidiki pojava drog in odzivanjem. Pri tem bi bilo treba upoštevati strokovno znanje znanstvene skupnosti in civilne družbe. V zvezi s tem je treba zagotoviti doslednost in skladnost s podobnimi pobudami na mednarodni ravni ter učinkovitost in stroškovno učinkovitost, poleg tega pa preprečiti nepotrebno dodatno upravno breme, zlasti v zvezi z zbiranjem podatkov s strani EMCDDA in UNODC.

- 10.2. Treba je izboljšati zmogljivost za proaktivno in ne reaktivno odzivanje na nove izzive in pojavljajoče se grožnje, ki se pojavljajo z inovacijami, ter razvoj in uporabo novih metod in tehnologij, pa tudi priložnosti za intervencije, ki izhajajo iz digitalizacije. Zlasti bi bilo treba okrepiti prizadevanja za razvoj, sprejetje in uporabo pristopov za zgodnje opozarjanje, forenzičnih in novih tehnologij za boljše spremljanje, oblikovanje modelov in analiziranje novih izzivov ter nastajajočih groženj za javno zdravje in varnost ter odzivanje nanje. Obstaja potreba po izboljšanjem in usklajenem spremljanju in analizi groženj, ki jih prinaša digitalizacija, zlasti dostopnosti prepovedanih drog prek platform družbenih medijev, aplikacij, tržnic na spletu/v temnem omrežju, pa tudi uporabe spletnih plačil (vključno s kriptovalutami) in šifrirane digitalne komunikacije.

- 10.3. Treba je razvijati strateško predvidevanje in v prihodnost usmerjen pristop, da bi izboljšali pripravljenost za prepoznavanje morebitnih prihodnjih izzivov in odzivanje nanje, kar bo prispevalo k vzpostavljanju odpornosti institucij in spodbujanju agilnejšega odzivanja. To bi moralo vključevati raziskave, ki bodo omogočile boljše razumevanje povezav med pojavom drog in drugimi pomembnimi političnimi vprašanji, kot so nasilje, zdravstvene in družbene težave ter okoljska škoda.

10.4. Raziskave, inovacije in predvidevanja bi morali biti rezultat usklajenih prizadevanj različnih deležnikov na ravni EU in nacionalni ravni, kar vključuje sinergije in dopolnjevanje, da bi zagotovili največjo možno vrednost naložb v raziskave. Države članice bi morale okrepiti in uskladiti prizadevanja na področju zbiranja, spremljanja, oblikovanja modelov in analiziranja podatkov, raziskav, inovacij in predvidevanja o vseh pomembnih vidikih pojava drog, tudi z nadaljnjo podporo obstoječemu zbiranju podatkov in vlogo mreže nacionalnih kontaktnih točk Reitox kot posrednika. V okviru svojih pristojnosti bi morali EMCDDA, Europol ter mreža nacionalnih informacijskih točk Reitox razpolagati s sredstvi, tudi finančnimi, ki jih potrebujejo za opravljanje osrednje podporne vloge pri zgodnjem opozarjanju, ocenjevanju groženj in tveganj, raziskavah, inovacijah in predvidevanjih, da bi tako oblikovalcem politik zagotavljali pravočasne in zanesljive dokaze ter države članice podpirali pri oblikovanju nacionalnih politik in ukrepov na podlagi z dokazi podprtih informacij. Na podlagi ugotovljenih zgodnjih signalov, oblikovanja modelov in analize aktualnih podatkov in informacij bi morale pristojne agencije, zlasti EMCDDA in Europol, v okviru svojih pristojnosti znanstveno ocenjevati tveganja ter strateško in operativno ocenjevati grožnje na evropski ravni, da bi informirali in spodbujali raziskave, inovacije in predvidevanje na področju nadzorovanih prepovedanih drog in novih psihoaktivnih snovi.

10.5. EU in njene države članice bi morale zagotavljati ustrezno financiranje raziskav, inovacij in predvidevanj na področju drog v skladu z izvajanjem strategije. To bi moralo vključevati uporabo Sklada za notranjo varnost, Programa EU za zdravje, dela programa Obzorje Evropa, ki se nanaša na raziskave na področju varnosti, skladov kohezijske politike, programa za digitalno Evropo in programa za pravice in vrednote, v skladu z zahtevami strategije in akcijskega načrta, da se zagotovi jasna dodana vrednost EU ter skladnost in sinergije, hkrati pa prepreči podvajanje.

VI. USKLAJEVANJE, UPRAVLJANJE IN IZVAJANJE

Strateška prednostna naloga 11: Zagotavljanje optimalnega izvajanja strategije in akcijskega načrta, avtomatično usklajevanje vseh deležnikov ter zagotavljanje ustreznih virov na ravni EU in na nacionalni ravni

1. V akcijskem načrtu EU na področju drog za obdobje 2021–2025 (v nadaljnjem besedilu: akcijski načrt) bo na podlagi strategije oblikovan seznam ukrepov, v katerem bodo med drugim upoštevana naslednja merila.

Ukrepi

- a) morajo biti utemeljeni na dokazih in znanstveno utemeljeni, njihov cilj pa morajo biti uresničljivi in merljivi rezultati, ki jih je mogoče oceniti;
  - b) bodo časovno opredeljeni, v njih bodo določene strani, odgovorne za njihovo izvajanje;
  - c) morajo imeti jasen pomen za EU in zagotavljati dodano vrednost.
2. Izvajanje strategije in akcijskega načrta bi moralo olajšati možnost sinergij in skladnost med politikami na področju drog na ravni EU in nacionalni ravni. Komisija bi morala ob upoštevanju podatkov, ki jih zagotovijo države članice, ESZD, Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami, Europol, drugi organi EU ter civilna družba, spremljati izvajanje strategije in akcijskega načrta. Glede na medsebojno prepletene pristojnosti na ravni EU in nacionalni ravni je tesno sodelovanje in usklajevanje na tem področju bistveno. Da bi olajšali usklajevanje in omogočili izvedbo nadaljnjih potrebnih političnih ukrepov, vključno s spremljanjem, Komisija, predsedstvo in Horizontalna delovna skupina za droge – kot pripravljalno telo Sveta, pristojno za politiko na področju drog – tesno sodelujejo. Poleg tega bi morala Horizontalna delovna skupina za droge organizirati razprave ali izmenjevati najboljše prakse, ki bi državam članicam pomagale pri izvajanju strategije in akcijskega načrta. V zvezi s tem bi bilo treba zagotavljati kontinuiteto med zaporednimi predsedstvi.

3. Komisija je pozvana, naj ob upoštevanju informacij, ki jih zagotovijo države članice, ESZD, Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami, Europol, druge institucije in organi EU ter civilna družba, začne splošno zunanje ocenjevanje izvajanja strategija in akcijskega načrta. Rezultati tega ocenjevanja bodo na voljo Evropskemu parlamentu in Svetu takoj, ko bodo objavljeni, najpozneje pa do 31. marca 2025, da bi lahko o njih razpravljali v ustreznih forumih, zlasti v Horizontalni skupini za droge. Te razprave bodo podlaga za opredelitev prihodnjega razvoja politike EU na področju drog in naslednjega cikla strategije EU na področju drog, ki ga bo odobril Svet.
4. Za uresničitev ciljev te strategije bi bilo treba dodeliti ustrezna in usmerjena sredstva tako na ravni EU kot na nacionalni ravni. Sredstva bi bilo treba sorazmerno nameniti tistim strateškim prednostnim nalogam, področjem in intervencijam, ki bodo najverjetneje omogočili izpolnitev ciljev strategije in akcijskega načrta, na ravni EU ter na nacionalni in lokalni ravni. Finančna sredstva za podporo prednostnim nalogam, določenim v strategiji, bi bilo treba dodeliti iz medsektorskih virov financiranja EU, kar vključuje zlasti Sklad za notranjo varnost, program EU za zdravje, del programa Obzorje Evropa za raziskave na področju varnosti, sklade kohezijske politike, program za digitalno Evropo ter program za pravice in vrednote.
5. Komisija je pozvana, da po ocenjevanju EMCDDA čim prej predstavi predlog za revizijo mandata EMCDDA, da bi imela agencija večjo vlogo pri reševanju sedanjih in prihodnjih izzivov, povezanih s pojavom drog. Poleg tega bo treba EMCDDA in Europolu zagotoviti ustrezna sredstva, ki jima bodo omogočila izpolnjevanje njune vloge v skladu z njunimi pooblastili in strategijo, vključno s podporo državam članicam pri ukrepih, povezanih z drogami.

6. Pri učinkovitosti politike EU na področju drog in njenega izvajanja ima, zlasti glede na medsektorsko naravo tega področja, ključno vlogo usklajevanje. Da bi lahko uresničili cilje strategije, bi se bilo treba usklajevati z agencijami, organi in organizacijami, ki so v okviru svojih mandatov pristojni na področju drog: tako v okviru EU – zlasti z EMCDDA in Europolom – kot zunaj EU, tj. z UNODC, WCO, WHO in skupino Pompidou. Institucije EU in visoki predstavnik bi si morali v okviru svojih pristojnosti prizadevati, da bodo dejavnosti EU na področju prepovedanih drog usklajene in da se bodo medsebojno dopolnjevale. Kadar je to ustrezno, bi morala EU spodbujati tudi usklajevanje med zunanjimi akterji, med drugim tudi v okviru ZN.
7. V Svetu EU bi bilo treba Horizontalno skupino za droge, ki je glavni usklajevalni organ za politiko na področju drog, obveščati o morebitnem delu v zvezi z vprašanji drog, ki ga opravljajo druga pripravljalna telesa Sveta, kot sta Stalni odbor za operativno sodelovanje na področju notranje varnosti (COSI) in Delovna skupina za javno zdravje, ter druga ustrezna pripravljalna telesa Sveta, vključno s področji carine, pravosodja in kazenskih zadev, kazenskega pregona, socialnih zadev, kmetijstva in zunanjih odnosov.
8. Treba bi bilo zagotoviti usklajevanje in sinergije med politiko na področju drog in drugimi politikami, tudi na področju varnosti in zdravja. V usklajevanje bi bilo treba vključiti ustrezne deležnike z različnih področij, tudi organe kazenskega pregona, carino, vključno s carinskimi laboratoriji, organe za nadzor meja, sodstvo, zapore in popravne domove, organe civilnega letalstva in pomorske organe, agencije za zdravila, poštna službe, deležnike, vključene v raziskave, inovacije in spremljanje, vključno z mrežo nacionalnih kontaktnih točk Reitox, socialne službe in službe za zdravljenje odvisnosti, vključno z zdravstvenimi delavci ter zaposlenimi v sektorjih izobraževanja in preventivnega delovanja.

9. V zunanjem delovanju bi morale EU in njene države članice enotno spodbujati pristop in cilje strategije. Delegacije EU bi se morale dejavno vključiti v njihovo promocijo in omogočanje usklajenega diskurza EU v zvezi s politiko na področju drog.

10. Treba bi bilo poskrbeti za plodno udeležbo in sodelovanje civilne družbe, vključno s forumom civilne družbe o drogah, pri razvoju in izvajanju politik na področju drog na nacionalni ravni, ravni EU in mednarodni ravni.
